De Molenvriend

nr. 98

Molenvrienden Land van Cuijk

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en omstreken
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Harm van Es	Floralaan 50
	Tel. 0485-578613	5831 TA BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 06-25525737	5446 PH WANROIJ
	E-mail: secretaris@molenvrienden.nl	
PENNINGMEESTER	Jan van Riet	Pelgang 1
	Tel. 0485-383551	5841 BJ OPLOO
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK
	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER

IBAN: NL03RABO0168981858 *onder vermelding adres penningmeester*

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK *Het regionale molenarchief is ondergebracht in molen "De Vooruitgang" te Oeffelt. Inlichtingen bij John Houben.*

Het werk van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk wordt mede mogelijk gemaakt door:
Beijk Molenbouw bv, Afferden (L)
Bol Adviseurs, Boxmeer
drukkervanderegio.nl, Boxmeer
J. van Haren Diervoeders b.v. Gassel
Van Haren Installaties bv, Cuijk
Havens Diervoeders, Maashees
Forfarmers, Lochem
Molensteenmakerij Hans Titulaer, Plasmolen
Elektro Technisch Buro Nabuurs bv, Boxmeer
Nabuurs Transport bv, Haps

Colofon

DE MOLENVRIEND 98, jaargang 33, nummer 3, augustus 2017
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht 18 januari 1985.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is minimaal € 15,--. Aanmelden als lid kan bij de secretaris of via de website www.molenvrienden.nl. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.
ISSN 1384 8526

REDACTIE *Mari Goossens* *Frans Rademakers*
Marko Sturm *Paul Verheijen*

REDACTIEADRES *D. Boutsstraat 25* *5831 VN BOXMEER*
e-mail: mjfagoossens@ziggo.nl
De Erica 2 *5831 RX BOXMEER*
e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl

VERDER WERKTE(N) MEE *Peter Pouwels, Rob Snel*
ILLUSTRATIES *Walter Cornelissen, Harm van Es, Mari Goossens John Houben, Peter Simons, Rob Snel, Marko Sturm, Don Werts*

VOORPAGINA *De Lindense molen te Katwijk is bij de laatste restauratie in authentieke toestand hersteld foto: Peter Simons*

In dit nummer

pagina 2 **Colofon**
pagina 3 **In dit nummer**
Van de redactie
pagina 4 **Mededelingen van het bestuur**
pagina 5 **In memoriam**
Gonny van Haren-Arts
pagina 5 **Brabants-Vlaamse dag**
pagina 6 **40 jaar opleiding in de regio**
door: Mari Goossens
pagina 7 **Het witte goud van Sicilië**
winning van zeezout met behulp van windmolens
door: Peter Pouwels
pagina 9 **Historische watermolen te Birgel**
zagerij, korenmolen en oliemolen in één
door: Mari Goossens
pagina 11 **Een rijn met stelbout**
over een bijzonder mechanisme om de rijn van een molensteen te stellen
door: Marko Sturm
pagina 12 **Molenpoëzie**
de Sint-Antonius-Abt te Borkel en Schaft
door: Mari Goossens
pagina 13 **Herstel Maasmolen**
door: Rob Snel
pagina 14 **Molens in de regio**
door: Mari Goossens en Marko Sturm
pagina 18 **Molenbezoek in de regio**

Van de redactie

In de vorige nummers schreven we dat er een heuse “restauratiegolf” door de regio trok. Zoals op de voor- en achterkant van deze Molenvriend te zien is, zijn de werkzaamheden aan de Lindense molen afgerond. De molen ziet er weer prachtig uit na de transformatie naar historische toestand. Ook in Oploo vorderen de werkzaamheden, voor details verwijzen we naar de rubriek “Molens in de regio”.
Bij molen de Reus in Gennep zal nog wat geduld geoefend moeten worden voordat de afgekeurde deelbare roede vervangen wordt door een nieuw exemplaar.

In deze Molenvriend staan ook een aantal beschrijvingen van bijzondere molens en molendetails zoals leden die tegenkwamen op (vakantie)reizen in het buitenland. Ik hoop dat dit een inspiratiebron is om ook eens in de pen te klimmen als u in den vreemde op een bijzondere molenzaak bent gestuit. Maar ook opmerkelijke details over een molens in de buurt zijn natuurlijk welkom.

namens de redactie
Marko Sturm

Mededelingen van het bestuur

In de laatste jaarvergadering ben ik gekozen en benoemd tot uw nieuwe penningmeester.
Rob, mijn voorganger heeft een keurige administratie overgedragen. De vereniging heeft wat vlees op de botten, daar zal ik natuurlijk verstandig mee omgaan.

De collega-bestuursleden zijn als bevlogen molenmensen niet alleen actief in het bedienen van het vangtouw of de maalsluis, maar ook bezig met allerlei organisatorische zaken rond het molengebeuren. Het molenwereldje is mij welbekend. Molenaars en molenliefhebbers kunnen wel eens wat eigenzinnig zijn. Ik denk dan maar, iedere moeder vindt haar eigen baby toch het mooist, nietwaar?

Ons lid Hub van Erve heeft op 1 juli een koninklijke onderscheiding ontvangen. Onder andere voor het vele werk dat hij voor de Kerkhovense Molen in Oisterwijk heeft gedaan. Daarnaast is Hub heel actief in allerlei molenorganisaties. Ook bij tal van andere maatschappelijke organisaties is Hub betrokken.
Van hieruit van harte proficiat Hub, het is dik verdiend.

Het bestuur is al weer bezig met de organisatie van de volgende lokale Molendag, Tweede Paasdag 2018.
Dit keer zijn de molens in het noordoostelijke gedeelte van onze regio aan de beurt. Bij de molenaars zal interesse in deelname worden geïnventariseerd.

Het ligt in de planning een excursie te organiseren in het najaar, en er wordt gezocht naar een interessante lezing/activiteit/workshop.

Onze vereniging heeft meegedaan aan de Rabobank Clubkas Campagne. Na een leuke finale-avond in de schouwburg van Cuijk hebben we € 255,42 op onze rekening bijgeschreven gekregen. Alle stemmers voor onze vereniging bedankt. Volgend jaar doen we zeker weer mee.

In 2018 komen er enkele vacatures in het bestuur. Denkt u er eens rustig over na of dit iets voor u is. Voor vragen kunt u altijd contact opnemen met een van de bestuursleden.

Hopende dat u een goede vakantie heeft gehad of misschien nog tegoed heeft en dat u misschien nog mooie molens heeft kunnen bezoeken.

Jan van Riet
penningmeester

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen niet, danwel ingekort te plaatsen en stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

In memoriam

Gonny van Haren-Arts
Echtgenote van Jan van Haren

Gonny van Haren-Arts
1931 - 2017

Ze stierf 31 mei op een leeftijd van 86 jaar, nog vrij plotseling, terwijl ze voor een onderzoek in het ziekenhuis in Boxmeer lag. De laatste jaren ging ze wel achteruit. Ze was nog geïnteresseerd in haar omgeving, opgewekt en zorgzaam. Zo herinneren wij haar ons.
Wij wensen Jan, hun kinderen (met name Peter) en kleinkinderen veel sterkte bij het verwerken van dit gemis.

Namens de redactie,
Mari Goossens

Brabants-Vlaamse dag

De 35ste Vlaams-Brabantse contactdag vindt plaats op zaterdag 7 oktober 2017.

Progamma

- Ontvangst in de schuur van de Beddermolen te Tongerlo om 12.00 u (Molenveld 72-74)

Bezoek aan volgende molens:

- De Kaasstrooimolen Heist op den Berg, Bruggeneindse Heibaan 13
- De Slagmolen van Lille, Broekzijstraat 24-26
- Molen van Larum, Velveken 1-5, Geel
- De Heerser, Kronkelstraat, Retie
- Bezoek met gids aan de Abdij van Tongerlo
  Deze Abdij bouwde in 1525 de nieuwe abdijmolen en was er eigenaar van tot aan de Franse revolutie.

We sluiten af rond 18.30 u. met een goede maaltijd gevolgd door een gezellige samenzijn en een voorstelling over de restauratie van Beddermolen. Dit gaat door in Parochiezaal Tongelhof, De Tranoyplein 5, Tongerlo-Westerlo.

Deelnemen kan door het overschrijven van € 25,00 op bankrekening:
IBAN: BE36 4340 0148 2181
BIC: KREDBEBB
van Levende Molens v.z.w.
NSB-straat 15
B 2180 Ekeren
Leden van Levende Molens krijgen een korting van € 5,00 mits vermelding van lidnummer

Meer informatie kan u vinden op de website:
http://www.levendemolens.be

40 jaar opleiding in de regio

De gemeente Cuijk kocht in 1971 de molen “Jan van Cuijk” van vakmolenaar Sjef Kessels, de grootvader van de huidige vrijwillige molenaar op deze molen, Stefan Willems. In de jaren daarna (1973) lieten ze het rijksmonument restaureren. Ze beseften snel dat een molen moet draaien en deden een oproep om mensen in de wijk te animeren met de molen te werken. Op initiatief van de gemeente begon vrijwillig molenaar Nick Wortman met een actie om molenaars op te leiden. Nick was van beroep accountant, een van de eerste geslaagde vrijwilligers en bestuurslid van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. De eerste, in 1977, met dia’s verluchtigde wervingscampagne en lezing werd gehouden in café “de Beurs” in Cuijk. Het was een redelijk bezette avond en geslaagd voor Nick en Sjef Kessels.
Aanwezig van onze huidige molenaars waren: Theo van Bergen, Ben Verheijen en Peter Simons.

De opleiding werd gestart met ca. 10 personen op 23-4-1977 op de molen de “Jan van Cuijk”, onder leiding van Nick Wortman en Sjef Kessels. Na enige tijd waren er nog ongeveer acht leerlingen over. Er werd om de week gelest op de “Jan van Cuijk” en na 3-9-1977 ook op de “Reus”, de favoriete molen van Nick. Er werd met zijn allen tegelijk heel gezellig koffie gedronken in de keuken bij de familie Kessels of bij Coopmans.
Het voorleggen van de zeilen, kruien etc. werd gedaan door degene die er het snelst bij was. Aan de maalbak kwam je niet gemakkelijk, dat werd meestal gedaan door Sjef, die bang was dat de kammen er uit zouden vliegen. Er ontstonden twee groepjes, een met mensen die snel wilden slagen en een met mensen die graag klusten aan de molens. Peter behoorde tot de laatste groep.
Een domper was het overlijden van Sjef in december 1978. In 1979 begon Jan Selten met de opleiding en leste behalve met bovengenoemde heren ook met Robbert Verkerk. Jan slaagde ook in 1981.

Na het slagen van Theo ging deze ook instrueren. Nick bleef in Cuijk, (waar inmiddels Ben het beheer over de molen voerde), en Ottersum draaien. Theo nam Beugen en Mill onder zijn hoede.
In 1983 verhuisde Nick Wortman weer naar zijn geboortestreek Rijswijk. Hij was inmiddels 75 en het ging hem allemaal niet meer zo gemakkelijk af. Hij overleed daar op 21-03-2003, bijna 95 jaar oud, Zodoende werd Theo van Bergen de instructeur van deze regio.

Mari Goossens
(archieffoto’s Molenvriend nr. 50)

Theo van Bergen slaagt 22-5-1980

Ben Verheijen slaagt in 1981

Peter Simons slaagt in 1986

Het witte goud van Sicilië

Langs de kustlijn tussen Trapani en Marsala in Sicilië liggen uitgestrekte zoutvelden. Deze zoutpannen en hun bijbehorende windmolens vormen het typerende landschap aan de oostkust van het eiland. De meeste molens zijn vervallen en in onbruik geraakt. Hun functie, het pompen van zout water naar de bassins, hebben ze overgedragen aan hun mechanische broertjes. Er is één uitzondering; in Marsala ligt het **Museo delle Saline**. De molen van het museum is in 1996 geheel gerestaureerd en bedrijfsvaardig.

Het duurt één tot maximaal twee maanden om van zeewater zout te maken. Als eerste wordt er zeewater in een groot, maar ondiep bassin gepompt. Vroeger zorgden de windmolens hiervoor, hun taak is nu overgenomen door elektrische gemalen. De zon en wind zorgen ervoor dat het water verdampt en de concentratie van de zouten toeneemt. Hierna brengen de pompen het water naar een volgend, kleiner bassin, waar nog het nog meer verdampt. Wat overblijft is een dikke zoutpap. Pas in de vijfde en laatste zoutpan, transformeert het zeewater tot zeezout. De productie van zout is seizoensgebonden, de eerste van de uiteindelijk twee of drie oogsten vindt begin juli plaats, het water is dan voldoende verdampt en het zout genoeg uitgekristalliseerd. In de meeste zoutpannen ligt dan een laagje van zo'n 6 tot 10 centimeter zout. Nu mogen de zoutwerkers aan de slag om te 'oogsten'. Werknemers scheppen het spierwitte zout op grote hopen, welke worden afgedekt met dakpannen. Aan het eind van het seizoen worden de grove zoutkristallen met behulp van molenstenen fijngemalen. In de museummolen is het hele proces nog te zien.

De Spaans ogende molentjes hebben een dwarsgetuigd gevlucht met zes wieken. Deze zijn voor de stabiliteit met touwen aan elkaar en een centrale staak verbonden. De molens hebben geen staart, de draaibare kap die op rollen ligt, wordt m.b.v. een wrikhout, dat tussen de roosterhouten geplaatst wordt, op de wind gezet. Een principe dat ook in de eerste torenmolens werd toegepast. De kap ligt met enkele kettingen en pennen vast aan de onderste kruiring.
Een vang om het bovenwiel ontbreekt, hiervoor in de plaats zit een vangtrommel op de centrale koningspil. Om deze trommel zit een dik touw gewikkeld, dat aan één zijde met een oog vast aan de muur zit bevestigd, het andere einde van het vangtouw dat met enkele wikkelingen om de trommel ligt, hangt vrij naar beneden. Als men aan dit touw trekt worden de wikkelingen strak om de trommel getrokken waardoor de molen gevangen kan worden. Een eenvoudig doch doeltreffend systeem. De centrale koningspil drijft via een spoorwiel de beide maalkoppels aan. De middeleeuws uitziende loper heeft een conisch vlak met opstaande rand om het kropgat, waarop een kleine

houten achtkantige kaar gecentreerd staat. Onder de steen bevindt zich het lichtwerk, waarmee de fijnheid van het zout kan worden ingesteld.

Peter Pouwels

← *Het zeezout wordt vermalen tussen molenstenen*

↓ *De staak aan de askop zorgt in combinatie met touwen voor de stabiliteit van het gevlucht.*

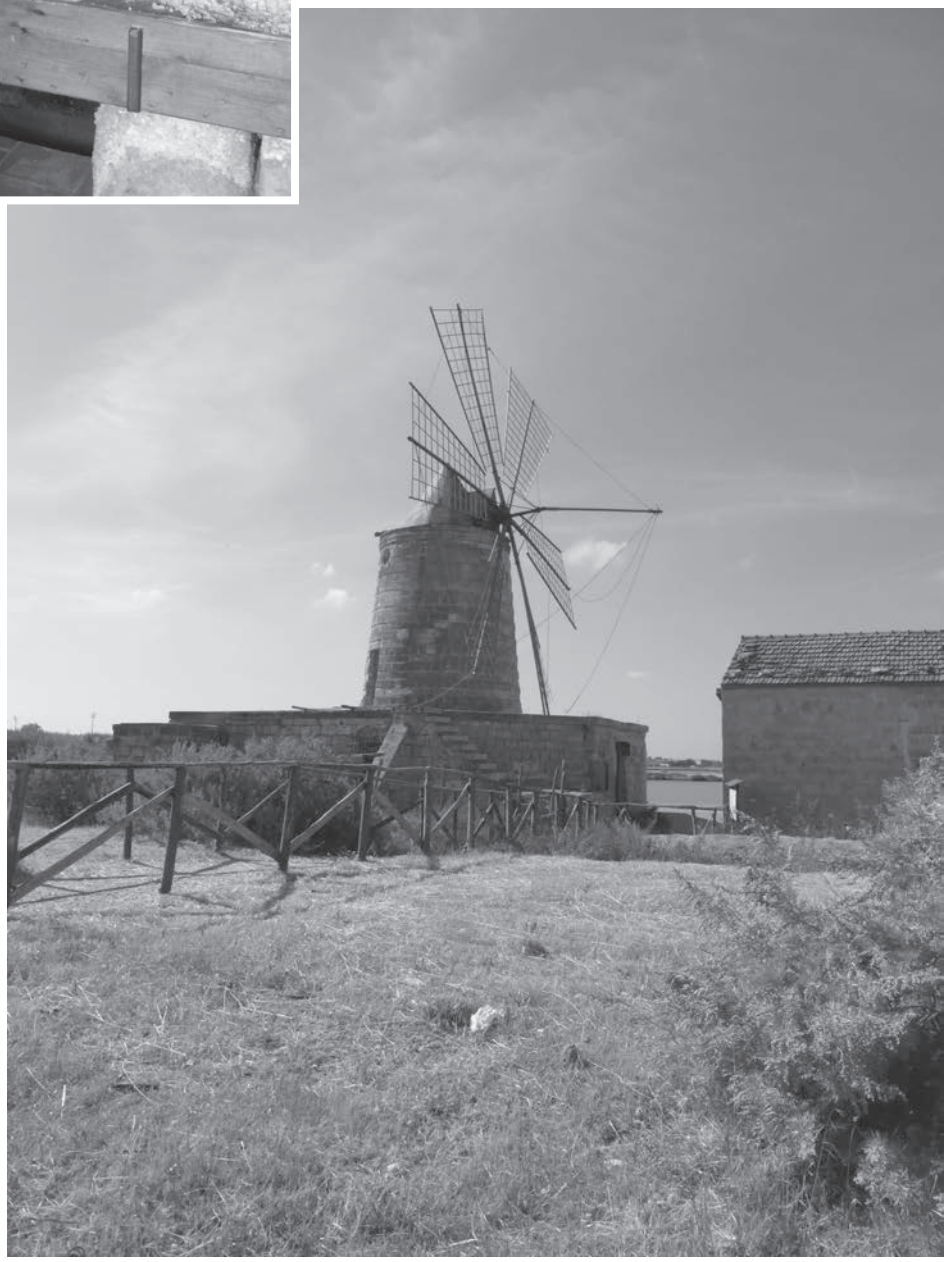

Historische watermolen te Birgel

Begin mei waren wij weer in ons favoriete wandelgebied in de noordelijke Eifel waar veel orchideeën groeien. Mijn vrouw zaait en vermeerdert deze plantjes. Het was niet zo'n best weer en vlak bij ons appartement stond een historische watermolen annex hotel en restaurant etc. Het geheel wordt commercieel uitgebaat. Ze gaven er ook rondleidingen, waar wij gebruik van maakten. Ik wil jullie deelgenoot maken van onze ervaringen.

Bij de receptie moesten we even wachten op de gids. Er was een winkeltje bij met allerlei huisgemaakte producten. Het rook er heerlijk naar vers gebakken brood. De gids, een oudere man, vertelde dat deze molen uit de 13de eeuw stamt en tot 1917 een graanmolen was die door een waterrad werd aangedreven. Toen kwam de molen in particulier bezit (P. Reifferscheid). Hij liet het waterrad vervangen door een turbine (vermogen 28 pk- 20.9 kW) en plaatste er een zaagmolen bij. De turbine leverde voldoende vermogen om beide molens tegelijk aan te drijven.
Eind 60'er jaren stopte de molenaar maar liet alles intact. In 1970 werd alles verkocht aan Peter Spohr die een sanitair en cv bedrijf had en ook wel oog had voor het potentieel van het geheel.
Na een restauratie in 1995 van het molencomplex liet de eigenaar vanwege de belangstelling van gasten nog een antieke mosterd- en oliemolen op het terrein plaatsen. Ook staat er een jeneverstokerij. Omdat alles nog werkt wordt tijdens de rondleiding alles even ingeschakeld om de bezoeker een sterkere beleving van het werken met deze machines te laten ondergaan. Een aantal jaren geleden werd de turbine omgebouwd om elektriciteit op te wekken. Nu draaien al de machines op aparte elektromotoren maar de oorspronkelijke aandrijvingen middels riemen zijn nog in gebruik.

De zagerij van de molen, met (zoals in Duitsland gebruikelijk) een horizontaal zaagblad.

De rondleiding startte bij de mosterdmolen. Hier worden bruine of gele mosterdzaadjes gemalen op het maalstoeltje. Het maalsel wordt daarna in de mengketel naar recept volgens oude gebruiken gemengd. Ze verkopen er diverse soorten en smaken.

Hierna bezochten we de zagerij. De planken worden tot tafels en banken verwerkt. Hierna volgde de oliemolen. Deze 200 jaar oude oliemolen heeft een capaciteit van 300 liter olie per dag. Er wordt koolzaad- en hazelnootolie geperst. Dus niet geslagen. In de vuister word het zaad verwarmd, waarna het in een kollergang vermalen wordt. De brij wordt per 20 gr.in de houders gedaan in laagjes afgewisseld met separatiematjes. De houders, op de voorgrond, zijn rondom voorzien van gaatjes zo groot als speldenprikjes. Ze worden tussendoor licht aangedrukt en met het karretje voor de hydraulische pers geplaatst, eronder geschoven en afgedekt met de halve schalen en met 200 bar koud geperst. Links op de foto is de hydraulische oliepomp te zien. We vervolgden de

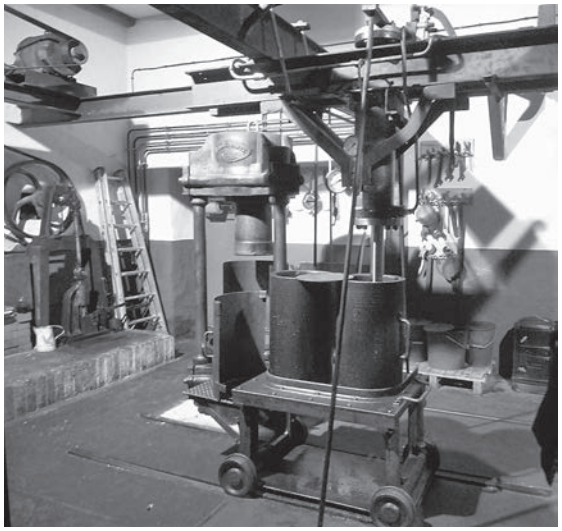

Oliemolen met hydraulische pers

Het oude waterrad

rondleiding met een bezoek aan de jeneverstokerij. Over de alcohol moet 12% belasting betaald worden en de installatie moet geregistreerd zijn.

Vruchten uit streek, zoals vlierbessen, sleedoorn en pruimpjes laat men enige dagen gisten totdat het een alcoholpercentage heeft van ca. 6%. Dan gaat het in de ketel van 169 lt., die op een klein houtvuurtje gestookt wordt (het mag niet gaan koken). Tijdens dit proces verdampt de alcohol bij temperaturen van 72 ˚C. De alcoholdamp word via een retort gekoeld en gecondenseerd. Tijdens dit proces verdampen eerst de hogere alcoholen. Dat zijn de foezels. Deze zijn giftig en daarom vangt men ze apart op. Dit noemt men de voorloop. Via de alcoholmeter selecteert men de alcohol van 80 tot 40 %, de middenloop. De rest is de naloop. Deze schnaps verwerkt men tot Geist van ca 40%, en brandewijnen en likeuren van 28%. We kregen wat te proeven.

Typisch Duits model maalstoel

We gingen verder naar de bakkerij die als eerste hier bijgebouwd is. Het zijn twee houtgestookte vloer-ovens die met mutserds tot 200 ˚C heet gestookt worden. Dan worden ze leeg geschraapt en kunnen de zuurdesembroden erin. Het rook er heerlijk naar het vers gebakken brood.

Vervolgens bezochten we de trouwzaal, waarna we naar de graanmolen gingen. Dit was een complete fabriek van vier verdiepingen. Met elevatoren ging het graan naar boven, werd gezuiverd en via de grove maalwals door “plansichter”-zeven van de zemelen en gries ontdaan en weer teruggevoerd naar de fijne maalwals en weer gezeefd tot bloem.
Indertijd was het de grootste korenmolen van de Vulkaaneifel en verwerkte 7000 kg graan per dag. Verloren stond er ook een traditionele maalstoel opgesteld. Vroeger werd alles aangedreven door het buiten opgestelde waterrad.
De rondleiding duurde ruim anderhalf uur en was bijzonder interessant.

Mari Goossens

Een rijn met stelbout

In een eerder nummer [Molenvriend 92] schreef ik over de molen Paula in Steinhude. Rüdiger Hagen, bekend als molentekenaar en in het dagelijks leven actief als molenmaker en deskundige op het gebied van molens en maalderijtechniek, is de molenaar van deze molen. Hij wees mij op diverse bijzondere details in zijn molen, waaronder een stelmechanisme om de rijn ten opzichte van de molensteen te stellen. Collega-molenaars die wel eens een rijn opnieuw in een steen hebben gezet, weten vast dat het niet altijd eenvoudig is om dit goed te doen. Bij vast werk adviseert men vaak om de steen op de kop te leggen, de bolspil in de rijn te doen en dan met een soort "kraantje" of "wijzer" de rijn uit te lijnen. Met pennetjeswerk is het nog wat lastiger, dan moet men een geschikte buis zien te vinden die om de pen past. En als de loper dan weer op de ligger ligt en het staakijzer op de rijn drukt, kan het zijn dat de uitlijning net weer tegenvalt.

Bij één van de steenkoppels op de molen Paula heeft een van de rijnarmen een stelbout. Er was op de molen geen schematische tekening voorhanden, maar op basis van de beschrijving van Rüdiger Hagen heb ik begrepen dat het mechanisme werkt als geschetst in de bijgevoegde tekening. In de molensteen zit een vierkante moer, die waarschijnlijk bij het gieten in de steen verwerkt is. Door deze moer zit de stelbout, die op de bovenkant van de rijn drukt en aan de andere kant een stukje boven de steen uitsteekt (zie foto). Door de stelbout aan te draaien, wordt de steen aan de kant van de stelbout wat hoger gedrukt ten opzichte van de rijn en wordt de afstand tussen loper en ligger dus groter. Om de ruimte tussen loper en ligger kleiner te maken, draait men de stelbout linksom, zodat de steen door zijn gewicht weer zakt.

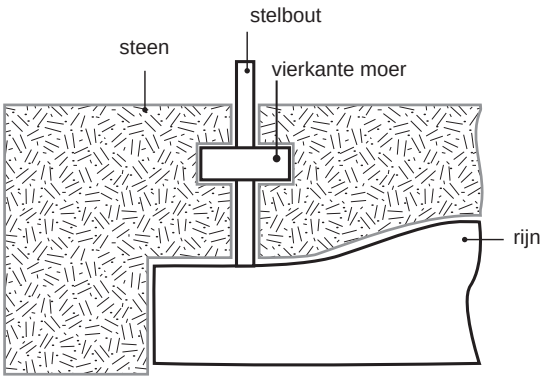

Schets van het principe van het stelmechanisme

Marko Sturm

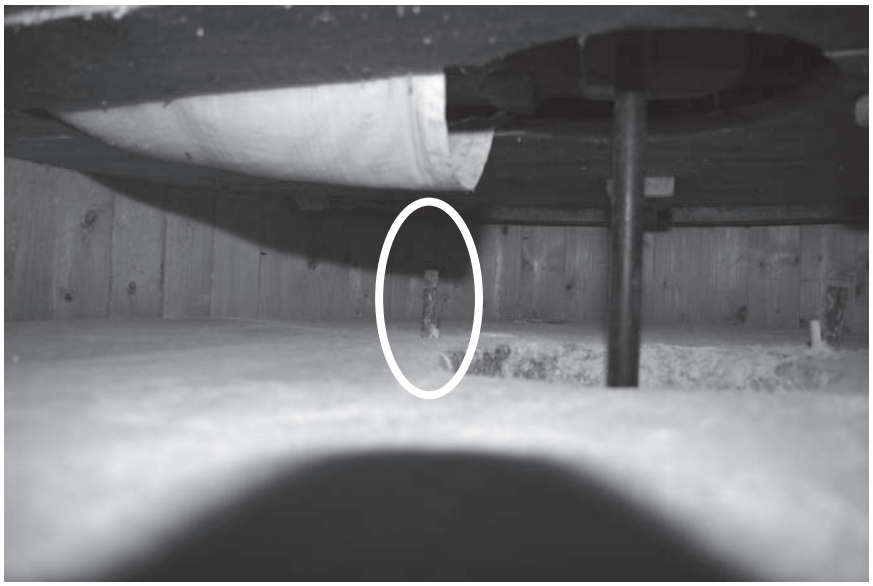

Foto van de stelbout die boven de loper uitsteek (zie witte ellips). Deze windmolen heeft onderaandrijving van de stenen, daarom heeft het steenkoppel een speelman i.p.v. staakijzer.

Molenpoëzie

Half mei kwam ik al fietsend door Borkel en Schaft en zag daar de Antonius abt molen staan. Ook hier vragen ze leerling-molenaars, voor de met achterstallig onderhoud kampende molen.

Bij de molen stonden op een sokkeltje onderstaande gedichtjes. Deze sokkeltjes met gedichten staan er op meerdere plekken. Het leek mij leuk de gedichten in deze rubriek te plaatsen. Het onderste gedicht kreeg ik niet scherp op mijn camera. Hier heb ik iets afgeweken van het oorspronkelijke gedicht.

Antonius Abt in Borkel

De windvang die de wieken gaande houdt,
Zodra de wind het klapperend zeil beroert,
zodat de maalsteen draait en word[t] gevoerd
met korrels graan, geroemd als boerengoud,

laat gul ontstaan het meel voor Borkels brood,
dat vol van smaak naar oude tijden geurt,
dat dag na dag ons grauwe leven kleurt,
de kleinste maaltijd smaakvol uitvergroot.

Zo maalt de molen onverdroten voort
En gunt de mensen het beproefd genoegen
Dat bij de eenvoud van de landman hoort.

Al kraakt de wereld ook in al zijn voegen,
Al kreunt de aarde onder wens en waan,
Het leven zal hier stapvoets verder gaan.

Frans Hoppenbrouwer

De molen

De molen, een machine
Die niet loopt op benzine
maar werkt op de wind
dat weet ieder kind.
Grote stenen malen graan
tot korrels, die naar de bakker gaan.
Hij bakt er brood van,
verkoopt dat dan,
is dat geen goed idee?
Kom naar Borkel, proef ons brood
Het is niet duur, dan sta je niet rood.

Jip Smolders (bewerkt, M. Goossens)

Herstel Maasmolen

Het heeft even geduurd, maar Peter Coppes heeft zijn woord gehouden, “na het stormseizoen begin ik met jullie molen” was de afspraak. Maandag 22 mei begon het opvijzelen van de standerdmolen in Nederasselt. Dinsdag ben ik gaan kijken en was alles al klaar om te kunnen vijzelen, in dit geval m.b.v. 4 grote dikke boomstammen i.p.v. stalen buizen. Eerst moest er een stevig platvorm worden opgetrokken om de molenkast te kunnen opvijzelen. Bijzonder is dat Peter voor de ondersteuning vier dikke eikenstammen heeft gebruikt om hier bovenop het platvorm voor de vijzels te realiseren. We waren natuurlijk bijzonder benieuwd wat we te zien zouden krijgen als de molenkast omhoog stond.
Woensdag was het dan zover en kon de schade worden geïnventariseerd. Het was voor mij erg spannend natuurlijk, of er toen wel de juiste beslissing was genomen of niet. Gelukkig bleek het een goede beslissing te zijn geweest. Na verwijdering van de brasem bleek aan de sporen op de steenbalk dat deze er vroeger niet op had gezeten en dat er een hoop niet origineel meer was. De steenbalk lag direct op de verjonging. De steenbalk was heel erg slecht, de standaard en de verjonging vielen mee. Peter was verrast, de brasem was heel slecht en wordt vervangen. De steenbalk zal worden aangegoten, wat nog een hele klus zal zijn i.v.m. de grote scheuren. De stormpen zelf zag er goed uit maar had bij elkaar wel 8 cm speling in de steenbalk. Na het verwijderen van twee planken aan beide zijden van de kast, was goed te zien dat de steenbalk er slecht aan toe was. Een groot deel van de linkerkop, zo’n 70 cm lang, 40 cm breed en 30 cm diep was ernstig aangetast door houtworm. Het regende witte larven bij het opschonen van de slechte stukken.

Reparatie/vernieuwing van de brasem

De Maasmolen is opgevijzeld om de stormpen en steenbalk te inspecteren. Daarnaast zijn enkele planken van de kast verwijderd om het linker uiteinde van de steenbalk te inspecteren.

Later is dit stuk met staven en kunsthars opgevuld en kon de originele steenbalk worden behouden. Dit was de uitdrukkelijke wens van de Rijksdienst voor Monumentenzorg. Verder waren er nog diverse balken en vloerdelen aangetast en moeten we nog even afwachten wat er met de windpeluw moet gebeuren, de molenas was ook verzakt. De kast is ondertussen weer op zijn plek neergedaald en voorzien van een metalen plaat en kunststof, zodat we straks perfect en zonder al teveel inspanning kunnen kruien. Voor 1 augustus is alles weer in kannen en kruiken en kunnen we weer (veilig) draaien. De bedoeling is dat we hem zo snel mogelijk weer een schilderbeurtje geven, zover we erbij kunnen. Volgend jaar wordt de gehele kast en het gevlucht onder handen genomen. Het was een juiste beslissing de molen buiten dienst te stellen en we hebben er een hoop van geleerd, met dank aan het team van molenmakers Coppes.

Robert Snel

Molens in de regio

De Martinus te Beugen

De laatste maanden zijn op de Martinus rustig verlopen, de Martinus heeft zijn toertjes gedraaid en na de droog weer periode is er weer een wig uit het bovenwiel gevallen. Dat gebeurt elk jaar, dus niks bijzonders.
Hoewel we, Aart en ik, afgelopen week wel de verzuchting slaakten: “we zijn toch molenaar en geen tuinman”. Dit nadat we de meidoornhaag hadden geknipt en het gras hadden gemaaid, maar eigenlijk niks bijzonders.

En toch hebben we een leuk nieuwtje te melden, ik neem u even mee terug naar 2 mei 1991. Frits Harteman schrijft namens de molenaar van de Martinus een brief naar het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Boxmeer met het verzoek om een richtingaanwijzer te plaatsen langs de Oeffeltseweg aan het begin van de Carolusstraat. Met een verwijzing naar de Martinus. Dit omdat de Oeffeltseweg in gebruik is als fietsroute en de Martinus door zijn bescheiden omvang niet erg opvalt.
Op 15 november 1991 ontvangt Frits het bericht dat de gemeente hier negatief over heeft beslist. Maar deze wens leeft steeds voort bij de oude en nieuwe molenaars van de Martinus, en deze wens wordt langs verschillende wegen weer bij het college kenbaar gemaakt.
Hiervoor gebruikt: ons jaarverslag, de dorpsraad bespreekt deze wens met de gemeente, Hans Heijs en Jacqueline van Bergen brengen het ter tafel bij een gesprek met de wethouder.
Al deze inspanningen hebben ertoe geleid dat eind mei 2017 er een richtingaanwijzer is opgehangen aan de lantaarnpaal aan het begin van de Carolusstraat.

Eindelijk: er is een bordje geplaatst dat verwijst naar de Martinus

Uiteraard zijn de molenaars van de Martinus hier heel blij mee.
Harm van Es, Pieter Aarts, Marko Sturm, Aart Mul

De Lindense molen te Katwijk

Op 21 mei 2015 hebben de mannen van Beijk Molenbouw uit Afferden de roeden, de staart en de stelling verwijderd van de Lindense molen. Daarmee was de grote restauratie van de molen daadwerkelijk gestart. Juli 2017, zesentwintig maanden verder is de restauratie klaar en kunnen de vrijwillige molenaars hun liefhebberijen weer uitleven op deze molen. Het uiterlijk van de molen is in deze zesentwintig maanden ingrijpend veranderd. Er was besloten om het uiterlijk van de molen terug te restaureren tot zoals hij er uitzag toen het nog een windmaalderij was. Een foto van de molen van rond 1930 is als voorbeeld genomen.
Voorafgaand aan de restauratie is er een bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd door adviesbureau Groen. Het adviesbureau is tot een aantal interessante conclusies gekomen. De samenvatting van hun rapport begint met: “De Lindense molen is gebouwd met een mengelmoes van tweedehands onderdelen met een hoge monumentale waarde. Vermoedelijk afkomstig uit een 18e-eeuwse schepradmolen uit Zuid-Holland”. Peter Pouwels heeft in de Molenvriend nr. 79 en 81 een interessant artikel geschreven over de vermoedelijke herkomst van deze molen. De samenvatting van het rapport zegt over het gaande werk: “De bovenas, van het fabrikaat Enthoven, dateert vermoedelijk van voor 1850, en is gegoten voor een molen met een vlucht van ca. 27 meter (het gevlucht is nu 22,75 meter). De bonkelaar is afkomstig uit een relatief jonge molen, mogelijk een Zuidplasmolen. Het bovenwiel is vermaakt voor de conische bonkelaar. De koningsspil is niet voor de huidige molen vervaardigd, dit gebaseerd op de ouderdom en forse afmeting. De spil is pas in de huidige molen afgekort tot steenzolderniveau”. Van de kap wordt opgemerkt dat deze te groot is voor het achtkant en er sterke aanwijzingen zijn dat de kap van origine niet bij het achtkant hoort.

In de Molenvriend nr. 97 onder de rubriek “Molens

in de regio" heb ik beschreven wat er zoal is gerestaureerd en gewijzigd aan deze molen en dat zal ik nu niet herhalen. In datzelfde artikel heb ik beschreven waarom de molen niet kan draaien in de weekenden. Ik heb besloten om in het vervolg om de veertien dagen (in de even weken) op donderdagmiddag te gaan draaien samen met Rob Snel. Ieder die de molen wil bezoeken is op deze donderdagen van harte welkom. Om te voorkomen dat je voor een gesloten molen komt te staan: de molen is vanaf 24 augustus open volgens dit schema. De enige geplande uitzondering op dit schema is dat de molen op woensdag 13 december open is (i.p.v. 14 december).

Peter Simons

De Korenbloem te Mill

Over de Korenbloem zijn er geen bijzonderheden te vermelden. Als het waait dan draaien we en is er geen wind dan klussen we. De laatste klussen die we hebben gedaan waren het maken en plaatsen van een schuifluik voor boven aan de trap naar de kap, het ophangen van een beveiligingsschot aan de busbalk tussen de bonkelaar en de vangbalk, en het verbeteren van de plaatsing van de terugloopppal.

De zeilen van de Korenbloem waren opgehangen met harpsluitingen waarvan het stiftje los ging zitten. Uit veiligheidsoverweging hebben we alle harpsluitingen vervangen door karabijnhaken. Verder kan ik vermelden dat ik nu gastmolenaar ben op de Korenbloem omdat ik niet kan draaien op de Maasmolen. Het bevalt mij uitstekend op de Korenbloem en de koffie is hier perfect.

Peter Simons

De Vooruitgang te Oeffelt

Op de Vooruitgang in Oeffelt zijn in opleiding: Albert Voet (Zeeland), Rene Kelleter (Mill), Aart Mul (Boxmeer) en Piet Verbiesen (Groesbeek)

De twee beltdeuren zijn hersteld door molenmaker Coppes. Drie kruipalen zijn vervangen wegens houtrot.
Verder zij we bezig met het repareren, schrobben en opnieuw afstellen van onze molenzeilen. Dit hebben we gecombineerd met het oefenen van zeilen afnemen en ophangen voor de leerlingen. Daarbij hebben we geoefend met de valbeveiligingset van het Gilde van Vrijwillige molenaars (zie foto).

Het ongedierte op de molen is weer verdreven. De vloer in de molen was grotendeels ondergraven, waardoor deze plaatselijk verzakt was. Dit is weer aangevuld en opnieuw bestraat. Onder de deur heb-

In Oeffelt werd valbeveiliging gebruikt om de zeilen weer op te hangen.

ben we de spleet dichtgestopt met kuikengaas, om verder ongedierte geen kans te geven. Door de open verbinding wordt de molen geventileerd.

In het kader van een uitwisselingsprogramma van Metameer Boxmeer, hebben we bezoek gehad van leerlingen van het "Immanuel Kant Gymnasium" uit Leipzig. De groep was zeer geïnteresseerd in de molen en de werking daarvan. Iets wat ze nog nooit gezien hadden.

John Houben, Theo van Bergen, Sonja Middelink

De Korenbloem te Oploo

In Kalkar heeft Sabine Hillebrecht via een kennis, Claus, een welhaast antieke Adler naaimachine op de kop getikt. De machine, ruim 50 jaar oud, was al 30 jaar niet meer in gebruik geweest. Na een grondige

Naaiatelier in de Korenbloem te Oploo

De Korenbloem te Oploo is, na het steken van de gerestaureerde roeden, weer opgehekt.

De ijzerbalk van de steenspil in Sint-Hubert is gescheurd. Voorlopig kan er alleen voor de prins gedraaid worden.

reinigingsbuurt met petroleum en opnieuw smeren en oliën loopt en snort het machientje weer als vanouds. Sabine heeft het opgesteld in de kast van de Korenmolen en heeft daar haar naaiatelier ingericht. Terwijl ik er de foto nam was ze, zowaar, aan het overwerken (13.00). Jan had de molen op de gebruikelijke tijd zaterdag 11.30 al gesloten. Ze was aan het laatste witte zeil bezig met reparaties.
Met de molen wordt pas weer gedraaid als scheefstand is verholpen. Zoals op de foto te zien, zijn de gerestaureerde roeden alweer gestoken en opgehekt (MS).

Mari Goossens

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

Nationale Molendag was dit jaar niet echt succesvol. Hadden we een keer een mooie wind, kwamen er geen bezoekers. Wie ons wel wisten te vinden waren de scholieren van Metameer en hun buitenlandse gasten. Er is een groep van 25 Italiaanse kinderen en hun begeleiders geweest en daarna nog een keer een groep van 22 Spaanse kinderen met begeleiding. We hadden het geluk dat er in Rijkevoort iemand woont die vloeiend Italiaans spreekt en die een keurige vertaling gaf van de uitleg van de molenaars (althans dat denken we, wij verstonden er natuurlijk ook niks van). De Spanjaarden hadden minder geluk, hiervoor hadden we geen tolk tot onze beschikking, daarom moest Mari de rondleiding zelf in het Spaans doen, de gedachte hieraan alleen al maakte hem Spaans benauwd, maar het is toch gelukt. Daarnaast is er nog een buurtvereniging op bezoek geweest en een tiental collega's van Paul die het bezoek combineerden met een wijnproeverij in het naastgelegen restaurant. Bovendien komen er regelmatig wat passanten op bezoek.

Het boerengemaaltje dat beneden in de molen staat, was vastgelopen. We hebben hiervan de steen gelicht en het bolspilletje gesmeerd, zover als dat kon. Daarna de boel weer in elkaar gezet en ook de graantoevoer vanuit het kaar wat beter regelbaar gemaakt. Door het schudden van het hele gemaaltje bleek de toevoer vanzelf dicht te vallen of te wijd open te gaan, waardoor een onregelmatige werking ontstond.
Verder hebben we nog wat lampen vervangen door sterkere exemplaren voor meer licht, en is de bliksemafleider gecontroleerd; deze werd goedgekeurd. Eén draaidag later hoorden we iets bij de askop en haalde Paul door het stormluik de koperen doorverbinding die tussen de roeden zat van de askop af. Deze was door het heen en weer bewegen losgekomen en hing nog maar aan enkele vezels vast.

De verlichtingsinstallatie die de molen aanlicht in het donker is uitgeschakeld na klachten van omwonenden dat het licht te verblindend is. Dat klopt want tegen een lantaarnpaal waar een schijnwerper in hangt is een vrachtwagen gereden en deze staat scheef, een andere schijnwerper hangt tussen het gebladerte van een boom. We zijn in gesprek gegaan met de gemeente en de buurtbewoner. Uit dit gesprek bleek dat de installatie al lang is afgeschreven en ook totaal versleten is. De gemeente gaat nu kijken voor nieuwe verlichting.

Paul Verheijen en Mari Goossens

De Heimolen te Sint-Hubert

De laatste donderdag van juni was er weer het traditionele muziek bij de molen. Enkele Joekskapellen, koor, en de harmonie van St. Hubert gaven weer acte de présence. Tevens had het lokale gilde een schietpaal opgesteld waar men met kruisboog op kon schieten. Het mooie weer zorgde ervoor dat er wederom veel bezoekers op af kwamen. Dankzij voldoende wind kon er die avond ook gedraaid worden met de molen. Aart Mul was ter assistentie aanwezig om de bezoekers rond te leiden.

De monumentenwacht heeft inmiddels weer hun inspectie gedaan. Wij wachten het rapport af of er speciale zaken aangepakt moeten worden. Tijdens een mooie winderige zaterdagmiddag heb ik een partij tarwe proberen te malen maar dit kreeg een onverwachte wending. Plotseling kwam er een ontzettend lawaai van de steenzolder. Meteen de molen stil gezet en eens gaan kijken wat er aan de hand was. Het steenrondsel was beschadigd en de spilbalk was over de lengte gescheurd. Hierdoor is het steenrondsel naar buiten gedrukt en pakten de kammen niet meer op de staven. Tevens zijn toen een vijftal kammen afgebroken. De gemeente is geïnformeerd en nu maar afwachten tot alles weer hersteld is. Dan voorlopig alleen maar voor de Prins draaien.

Walter Cornelissen

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

Ik ben thuis nog steeds met het verbouwen van het woonhuis bezig. Eerst binnen en nu buiten. Bij een oud pakhuis komt men altijd verrassingen tegen...

Bij de molen moeten enkele reparaties uitgevoerd worden: twee van de balkkoppen van de steenzolder, lood in het voegwerk in de molenromp, de dorpel van de beltdeur aan de westzijde, het voegwerk bij de betonnen trap aan de westzijde, misschien de houten trap incl. leuning aan de noordzijde, schokdempers van de kleppen van de Van Busselneuzen

De molenbelt is ingeklonken, en dient zowel links als rechts langs de invaart met zwarte teelaarde te worden opgevuld.
Als alles goed gaat, worden deze werkzaamheden tussen juli en sept 2017 uitgevoerd.

Ludger Pauls

De Hamse Molen te Wanroij

Onlangs zijn de bovenste zeilklampen gemonteerd zodat we de zeilen nu mooi strak kunnen klampen. Ook is een loszittende roe vastgezet.

We hebben een klein wonder meegemaakt, nl. het gras binnen de heg bij de molen wordt nu steeds goed gemaaid. Verder heeft de molen in de geboortestand gestaan vanwege de geboorte van Lizze, dochter van molenaar Martijn en Mariette. Proficiat.

Jan Selten, Jos Verberk en Martijn v.d. Hulsbeek

Molenbezoek in de regio

Ronde stenen bergmolen "Nooitgedacht" te Afferden
Openingstijden: vrijdagmiddag 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harrie Beijk; Harry Kaak, Appie Koenders
Telefoonnummer(s): resp. 0485-531910 en 0478-636629

Ronde stenen bergmolen "Martinus" te Beugen
Openingstijden: woensdag van 9:30 tot 12:30 uur
zaterdag van 9:30 tot 13:00 uur
Molenaar(s): Harm van Es, Pieter Aarts en Marko Sturm
Telefoonnummer(s): resp. 0485-578613 en 0485-573616

Ronde stenen bergmolen "Jan van Cuijk" te Cuijk
Openingstijden: zaterdag 9:30 tot 13:00 uur
Molenaar(s): Johan Reijnders en Stefan Willems
Telefoonnummer(s): resp. 06-55587288 en 06-29265501

Achtkante bergmolen "Bergzicht" te Gassel
Openingstijden: donderdag van 10:00 tot 15:00 uur
Molenaar(s): Jos van der Heyden en Jan Kamphuis
Telefoonnummer(s): resp. 06-19499455 en 06-30847331

Ronde stenen bergmolen "De Reus" te Gennep
Openingstijden: woensdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harry Kaak, Jan Coopmans Jan Schim en Coby Weerts
Telefoonnummer(s): resp. 0485-516619; 0485-511760 en 0485-515017

Zeskante bergmolen "Mariamolen" te Haps
Openingstijden: zaterdag- of zondagmiddag van 15:00 tot 18:00 uur
Molenaar(s): Don Werts; Robbert en Sytske Verkerk
Telefoonnummer(s): resp. 0485-322460 en 0485-313647

Achtkante bergmolen "Gerarda" te Heijen
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur
Molenaar(s): Harry Kaak en Frans Rademakers
Telefoonnummer(s): 0485-516619

Ronde stenen grondzeiler "Joannusmolen" te Heumen
Openingstijden: alleen op afspraak
Molenaar(s): Wim Thönissen
E-mail: info@joannusmolen.nl

Achtkante stellingmolen te Linden / Katwijk
Openingstijden: donderdagmiddag van 13:30 tot 17:00 uur (alleen even weken)
Molenaar(s): Peter Simons en Rob Snel
Telefoonnummer(s): resp. 0485-313673 en 024-3582526

Ronde stenen bergmolen "De Korenbloem" te Mill
Openingstijden: dinsdag- en zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur en/of op afspraak
vrijdag van 19:00 tot 21:00 meelverkoop
Molenaar(s): Ramon Ligthart
Telefoonnummer(s): 06-54 938743

Standerdmolen "Maasmolen" te Nederasselt
Openingstijden: zaterdagmiddag van 12:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Frans Heessen en Rob Snel
Telefoonnummer(s): resp. 024-6961217 en 024-3582526

Ronde stenen bergmolen "De Vooruitgang" te Oeffelt
Openingstijden: zaterdagmorgen van 9:00 tot 12:00 uur (of op afspraak)
Molenaar(s): John Houben; Sonja Middelink en Theo van Bergen
Telefoonnummer(s): 0485-320994

Standerdmolen "De Korenbloem" te Oploo
Watermolen te Oploo
Openingstijden: zaterdagmorgen van 09:00 tot 12:00 uur
Molenaar(s): Jan van Riet en Sabine Hillebrecht
Telefoonnummer(s): 0485-383551

"De Bovenste Plasmolen" te Plasmolen
Openingstijden: iedere tweede zondag van de maand van 11:00 tot 16:00 uur (van mei tot en met oktober)
Molenaar(s): Karel Siebers en Peter Pouwels
Machinist: Theo van de Berg
Telefoonnummer(s): resp. 024-6963357 en 024-3974266

Ronde stenen stellingmolen "Luctor et Emergo" te Rijkevoort
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Mari Goossens, Paul Verheijen en Petro Boon
Telefoonnummer(s): 0485-573815

Ronde stenen bergmolen "De Heimolen" te Sint-Hubert
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 16:30 uur
Molenaar(s): Walter Cornelissen, Martijn v.d. Hulsbeek
Telefoonnummer(s): resp. 0485-478818, 06-411 560 32

Ronde stenen bergmolen "Rust na Arbeid" te Ven-Zelderheide
Openingstijden: zaterdagmiddag van 13:00 tot 17:00 uur
Molenaar(s): Ludger Pauls
Telefoonnummer(s): 0485-515789

Standerdmolen "De Hamse Molen" te Wanroij
Openingstijden: zaterdag van 10:00 tot 14:00 uur
Molenaar(s): Jan Selten en Jos Verberk
Telefoonnummer(s): resp. 0485-452587 en 0485-578243

N.B. De openingstijden zijn slechts een indicatie. In sommige gevallen is/zijn de molenaar(s) niet of op een ander tijdstip aanwezig. Wilt u zeker zijn van een bezoek aan de molen, dan adviseren wij u telefonisch contact op te nemen met de desbetreffende molenaar(s).

www.boladviseurs.nl

bol

- Accountancy
- Fiscaal
- Juridisch
- Corporate Finance
- Internationaal
- HRM

BEIJK

molenmakers
boutrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a, 5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910, fax 0485-532305
www.beijk.biz

MOLENSTEENMAKERIJ

HANS TITULAER

voorheen
HEINRICH VAN HEES

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen,
maaltechnisch advies.
Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.
Restauratie van stenen en maalstoelen.
Kweernen, wrijfstenen, demo-steentjes.
Kneus- en scherphamers.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Eendenpoelseweg 6a, 6581 AB Malden, Nederland
Tel.: 0031 (0)24 696 36 54 / 0031 (0)6 53 66 76 86
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Powered by HAVENS Since 1845

Voor ieder dier het juiste voer!
www.havens.nl

Meer informatie?
Tel.: (0478) 638 238
info@havens.nl